

ЉУБИЦА НЕНЕЗИЋ

ТРАЖЕЊЕ ПРЕЛАЗА

Дувао је јак карпатски ветар. Ко зна да ли је стигао са Урала или се спустио са Шварцвалда, тек домаћио се у румунском делу Дунава и прелазио преко њега као да је поточић све до Кладова и Зајечара. Ово је време санкција које су уведене Србији од великих сила и мало ко зна прави разлог томе. Били како било, народ је дошао до границе одржања голе егзистенције и принуђен је да иде у разне авантуре, што се каже, трбухом за крухом. Једна од таквих авантура је и шверц тура до Румуније, само Турн Северин и Крајова. Ова два града су полазна и завршна тачка путовања, а између њих је све што више личи на фантастичне филмове, него на путовање у суседну земљу крајем двадесетог века. Не интересује никога од њих предео кроз који пролазе, ни природа, ни градитељска умећа мајстора ових градова. Они имају само два циља: да нађу одговарајућу робу у довољној количини и да то пренесу без царине.

Ако се занемари страх од полиције при замени новца на црно, мале и веће преваре при томе, крађа тог новца и купљених ствари, понека туча, још остаје ружно да их сачекају рунунски и наши цариници, одузму им робу и наплате казну, јер су прешли сва дозвољена ограничења у количини и врсти купљених ствари. На том путу може свашта да им се догоди, на све то су упозоравани више пута од шефа туристичке агенције и свесни су ризика, али они опет путују баш са том агенцијом.

- Не бринем ја кад то Бранко организује, а Чуче води. Знају они на коју рупу, хоћу да кажем границу,

треба да идемо и у које време да се провучемо— окреће се Миленија свом комшији.

- Е, никад се не зна шта царина може да смисли.

- Не зна се, али они ће да промене царину, односно прелаз, ако ту није њихов човек.

- Ма, лако је то да се мења лети, а шта ћемо сад? - брине комшија и руком чисти прозорско стакло да види како је напољу. Не може ни да види ништа од налета кише која се повремено претвара у снег.

- Не можемо ми да чекамо лето, нама све ово треба сад, а до лета има цела зима и пролеће и дотле мора да се једе сваки дан - одговара му комшиница.

- Ти си само за јело куповала, бојим се.

- Нисам богоми, накуповала сам свашта, али све за моје укућане - брани се она.

- Нећеш ништа од тога да продајеш?

- Зашто да продајем? Ти бар знаш кога ја имам и шта имам. Мени је мој отац дао доста кад сам се удала, а мој Бора је умео да заради и још више то увећа. Није он превртао столове по кафанама, нити му је певачица певала на крилу.

- Твој Бора није био калуђер - заједљиво ће комшија.

- Није, знаш ти добро. Ишао је у кафане, али и мене водио.

Аутобус стоји у мраку више од пола сата док се Чуче прикрада према граници да види је ли њихов човек ту. Како га дуго нема да се врати, путници прекраћују време и растерују страх надмудрујући се.

- Их, како не бих знао? Па, ја сам ту поред ваше куће толике године. Знам да те водио свуда. Каква си ти жена била пре тридесет година. - уздахну и продужи да се сећа. - Имао и кога да води. Но, знаш шта ме чуди? Како се деца не изметнуше на тебе? Ниједно баш.

- А шта фали мојој деци? - љутну се Миленија. - Радни су, вредни, а што нису баш толико леви, они су мушкарци, није ни важно. Зато су изабрали лепе жене. Не знаш која је лепша, млађа или старија. И добре су. Ми се лепо слажемо, а шта ћу више ја да тражим.

Појави се и Чуче. Мокар потпуно. И смркнут. Разговор се прекиде, возач упали мотор спреман да крене.

- Угаси - рече му Чуче, - да се договоримо шта ће да радимо. Ова царинска смена је дошла пре сат. Ови остају дванаест сати. То је цела ноћ. А нисам сигуран да ће и тада наш човек да дође. Или да идемо преко Карпата, па на Белу Цркву? Кажу тамо мање тресу.

Неки закукаше да је то много далеко, неки рекоше да ће да их завеје снег преко планине и неће нико да их нађе док не измрзну, јер су овде сметови велики и снег се не топи до маја. Већина се сагласи да иду, па шта Бог да, јер ако ови све узму и наплате казну, зашто су полазили и трошили паре. И време, па њима ће да прође пазарни дан сутра на пијаци.

- Добро, - рече Чуче - ако је већина за то, али ово је планински крај, нема насеља, нема кафана. Невреме је, споро ће да се вози, па кад стигнемо.

- Ако стигнемо, - јави се неко - ја не могу без хране, а нисам понео, мислио сам брзо се враћамо.

На њега нико не обрати пажњу, возач изјави да има доста горива, назидео га до врха, рече да је за то и пошао. Кренуше тако у сусрет налетима суснежице и неизвесности, па шта Бог да, како рекоше.

Миленија се поново окрете комшији:

- Хајде, кажи људима, је л' истина што кажем.

- Истина је. - сложи се он. - Јесу лепе и добре.

- Е, па видиш, највише сам ишла по овом невремену због њих. Свашта сам им искуповала. Њима и деци. За децу има лепих ствари, а њима купујем за кућу и украсе.

Оне не носе ову гардеробу. За њих доносим из Италије. Не питам за цену. Волим кад се лепо обуку, па кад негде пођу, ја их испратим и гледам за њима, а срце ми пуно.

Возач се пробијао планинским путем кроз невреме, које је јачало. Неки путници су спавали, неки пушили, разговарали. Миленија се и даље хвалила комшији.

- Ето, пре неки дан, не знам да ли си видео мој зелени капут. Ишле оне у варош, па кад се вратиле, зову ме у дневну собу. Одем ја, а оне преко кауча рашириле капут зелен као трава.

- Како ти се допада? питају ме.

- Много леп, све греје боја. За коју је?

Онда проба једна, мало јој велики, па проба друга. И њој већи за два броја. Оне танке, високе, пазе на линију. Питам их да ли је имао мањи. Оне се смеју и терају мене да пробам. Ја се браним, али обучем. Таман ми.

- Ето за кога је. - кажу оне.

- Где је то за мене, богати. Таква боја, то је за младе, замените за мањи, па ви носите.

Тако ја добих девојачки капут, а оне ми још додају да сам ја девојка у другом року, Бора ми одавно отпутовао, но мени на ум не пада да тражим другога. Такав какав је он био се не налази, а ја сам срећна са њима свима.

Јави се онај што нема храну и запрети:

- Ако, ће да видите ви шта ћу ја да вам урадим. - Но нико се на то не осврну, они ближи пратили су комшијски разговор.

- Много се ти са њима хвалиш. А да оне то неће да те удају да им не сметаш?

- Како ја њима да сметам? Све што треба да се уради, ја урадим. Кувам, чистим, пазим на децу, оне само са њима раде задатке, јер то не знам. Шта сам ја ишла у школу, четири разреда. И то је било много тада за женску децу.

Пут је трајао неколико сати кроз ноћ кад се указа слаба светлост у некој крчми крај пута. Онај што је претио викну да стану. И стадоше. Неколико их истрча у помрачину, неки се пробудише, замре разговор. Ускоро се ови вратише носећи по неколико мекика.

- Шта би? - пита возач.

- Ништа. - одговори онај незадовољан. - Дограбио сам само неколико мекика. Нестало. А не знате шта би вам ја урадио.

Чуче се огласи:

- Је ли, богати, а шта би нам то урадио? - упита га изазивачки као да га пита да неће да се бије.

- Па ја сам шећераш. Кад не једем, могу да се онесвестим, па да имате са мном још већу муку у овој планини и ноћи.

После поноћи Чуче рече возачу да стане далеко од рампе, а он понесе неколико штекни цигарета и флашу вискија. Рече возачу да се не помера док не чује његов звиждук, јер ако није повољно, иду назад. Ускоро се врати и рече оном што има шећер, нек се прави да се онесвестио да брже прођу. Путници га брзо положише на задња седишта, полише га водом, он пусти једну руку на под, другу Миленија поче да масира.

Цариник уђе и строго упита:

- Одакле ви идете по овом невремену?

- Из Турн Северина. - одговори Чуче, а остали су и дисање притајили. Само се Миленија јави са задњег седишта:

- Човек ће да умре, готово.

- Је ли то тај? - упита цариник Чучета.

- Тај је, тај. - убрза он.

- Па од кад му је овако?

- Не знам, нисмо одмах приметили, ови око њега спавали док није пао на под. - слага и не трену.

Погледа цариник још једанпут у онесвешћеног човека и остале путнике који су више личили на бродоломнике и љутну се на вођу пута:

- Шта си их чак овде доводио? Што ниси тамо прешао?

- Није дао Румун.

Изађе цариник и командова возачу:

- Вози право, па лево у Хитну помоћ. Брзо, ако није касно.

Даде возач гас, путници живнуше, Миленија баци ону руку што је масирала и рече:

- Људи, овде има добра кафана, одмах десно, ја ћу да частим возача и вођу пута. - а онда се окрену ономе што је још лежао:

- Хајде, устај, теби се изгледа допала бесплатна масажа.

У кафани музика, весеље. За неколико минута се путници распоредише по столовима, Миленија се одмах ухвати у коло на кец десном руком, а левом маше високо марамicom и уплиће ногама. Хармоникаш у трену препознао кавалера, па се припио уз њу, накривио главу и хармонику и само везе:

- Ситније, Циле, ситније.

Лете чаше, јуре конобари, пуца срча испод ногу. Шећераш поручио две порције јунетине са реном, па преко залогаја још прети вођи пута:

- Ма, добро сте прошли шта сам могао да вам урадим.

Чучета још није оставила жеља да га тресне, али га само попреко погледа и презриво рече:

- Ћути ту и једи, само си ми ти фалио у ову ноћ. Немој да те оставим овде, па да стигнеш у Крушевац за два дана.

А онда примети пред возачем флашу пива.

- Је ли, мајсторе, па шта смо се ми договорили?
Нема пића док возиш.

Возач се насмеја.

- Па сад не возим.

- Много си вицкаст, ал' ћу те питам кад узмем другог возача за Италију у уторак, па у петак поново за Румунију, и тако сваке недеље, па ћу да видим да ли ћеш дасесмејеш тад. Знаш да је пут далек, ноћ је и невреме. Стрпи се, мајку му, док не стигнемо, па ћемо да се натапирамо заједно.

Коло се и даље вило, није се знало ко су путници, а ко домаћи. Пило се и јело, певало као на правој свадби. Приђе онај што прави списак за Трст.

- Је ли то готово? - пита га Чуче.

- Јесте и пребукирано.

- Не може да буде пребукирано. Бриши нове путнике, само стални.

- Сви су стални.

- Мора да остану два места за баба Милу да може да легне. Бриши два.

Онда устаде и викну:

- Народе, пожурите ако ћете данас да излазите на пијац. Субота почела пре два сата.

Музика се утиша, конобари журе према вратима да неко не оде, а да не плати. Нико нема жељу да изађе, а напољу се надигравају дунавска кошава и карпатски ветар, али њих чека за неколико сати пијаца, треба ова силна роба да се прода и спреми новац за Италију. Обукоше капуте, навукоше капе, притегоше оно мало снаге што је остало од силне јурњаве по Крајови и Турн Северину и стиснуше срце, па закорачише у нови дан. Нико не зна какав ће бити, а мора се.